

26. 4. 2010

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Česká republika: Protiústavnost českého systému důchodového pojištění

Dne 16. dubna 2010 rozhodl Ústavní soud České republiky (ÚS) svým nálezem (sp.zn. Pl. ÚS 8/07) o protiústavnosti ustanovení § 15 zák. č. [155/1995](#) Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů (zákon) a toto ustanovení zrušil s účinností ke dni 30. září 2011.

Případ byl rozhodnut na základě ústavní stížnosti invalidního muže, který žaloval stát za to, v jaké výši byly vypočteny dávky jeho důchodového zabezpečení. I přesto, že důchodové dávky byly vypočteny v souladu se zákonem, jejich výše byla dle stěžovatele neporovnatelně nižší, než byly jeho příjmy po dobu jeho ekonomicky aktivního života. Přestože se nepochybně nejednalo o první obdobný případ, tento muž je nepochybně prvním, kdo v boji s příslušnými institucemi vytrval a se svým sporem došel až k ÚS.

Osobní vyměřovací základ pro stanovení důchodu invalidního muže z jeho příjmů za období let 1986 - 2005, tedy než se muž stal invalidním, byl vypočten ve výši 68.635,- Kč. Měsíční invalidní důchod (jeho procentní výměra) byl následně vypočten a přiznán pouze ve výši 13.346,- Kč. I přesto, že tento případ míří na problematiku invalidních důchodů, je nutné si uvědomit, že stejnou relevanci má i pro běžné (starobní) důchody.

Český penzijní systém je definován jako průběžně financovaný, projevující se vysokou mírou solidarity. Jeho základ tvoří odvody do systému, na jejichž výši pak také, ale pouze do jisté míry, záleží konečná výše přiznaných důchodových dávek. Náš systém tak je odlišný od penzijních systémů fondových, ve kterých se vybrané odvody shromažďují pro účely budoucího zajištění vyplácení důchodových dávek konkrétní fyzické osobě, tzn., že vybrané finanční prostředky se nepoužívají k průběžnému financování již přiznaných a vyplácených důchodů a více reflektují finanční částku, jakou osoba přispěla do důchodového systému, při vyměření jejich důchodových dávek.

I přesto, že je zákonem stanovena hranice příjmů jednotlivce, nad níž se již pojistné do důchodového systému neodvádí (pro rok 2010 ve výši 1.707.048,- Kč), je tato hranice dle hodnocení ÚS vysoká. Pro většinu zaměstnanců tato hranice nemá význam, neboť takto vysokých příjmů nikdy nedosáhnou, a proto takto vysoko stanovená hranice nemá přímý efekt na výši vyplácených důchodů, což je hodnoceno jako jedna z největších nevýhod českého důchodového systému především lidmi s vyššími příjmy.

Stěžejní otázkou případu byly v zákoně použité redukční hranice pro výpočet důchodu. První

redukční hranice osobního vyměřovacího základu je určena ve výši 10.500,- Kč (do jejího dosažení se částka do osobního vyměřovacího základu započítává celá). Nad tuto částku se do osobního vyměřovacího základu započítává 30 %, a to až do částky 27.000,- Kč (2. redukční hranice). Po překročení této druhé redukční hranice se ze zbylých příjmů pro účely stanovení osobního vyměřovacího základu a výpočtu důchodu započítává pouze 10 %. To znamená, že lidé s vysokými příjmy přispívají po dobu svého ekonomicky aktivního života mnohem větší měrou do důchodového systému než ti, jejichž příjmy jsou nízké. Ve výsledku se však důchody vysokopříjmových skupin pojištěnců neliší o mnoho od důchodů pojištěnců s nízkými příjmy. Muž, který se domáhal zrušení redukčních hranic, uvedl, že tyto hranice jsou diskriminační vzhledem k osobám s vysokými příjmy a nezaručují přiměřené materiální zabezpečení a přiměřenou životní úroveň). ÚS tuto argumentaci potvrdil, přičemž poukázal na čl. 30 odst. 1 Listiny základních práv a svobod ČR (Listina) zaručující právo na přiměřené hmotné zabezpečení ve stáří, a dále také na čl. 1 odst. 1 Listiny zaručující rovnost lidí v důstojnosti a právech. ÚS také zdůraznil, že princip solidarity nesmí zcela potlačit princip zásluhovosti (ekvivalence). Přiměřenost vyplácených důchodových dávek musí být hodnocena i z hlediska výše odvodů jednotlivce do důchodového systému.

V důsledku zlomového nálezu ÚS je nezbytné reformovat systém důchodového pojištění. S vědomím nutnosti určitého času pro učinění příslušných legislativních kroků, odložil ÚS účinky nálezu až do konce září roku 2011. ÚS zároveň podotknul, že nový systém důchodového pojištění by měl být v souladu s ekonomickými principy České republiky a měl by také zohledňovat současnou situaci v důchodovém systému. Odborníci na důchodovou problematiku naštěstí nevidí jako jediné východisko zvýšení objemu finančních prostředků, jež by bylo potřeba do systému navíc dodat. Inspiraci lze hledat například v trendu mnoha zemí EU (např. Německo či Slovensko), které přijaly opatření vedoucí na jedné straně ke snížení povinných odvodů do státního důchodového systému (základního pilíře důchodového pojištění) a na druhé straně umožnily zvýšení dobrovolných odvodů důchodového připojištění, což umožňuje lépe zohlednit zásadu zásluhovosti pro osoby s vysokými příjmy.

I přesto, že se ÚS touto otázkou nezabýval, bylo by zajímavé zkoumat, zda by před ÚS obstál penzijní systém ČR také s ohledem na to, že do výše důchodových dávek se započítává pouze posledních 25 let penzijního pojištění (nikoli celých 35 let, kdy pojištěnec pojistné odvádí). Máme za to, že takový postup odporuje pojistnému systému, kdy je pojištěnci poskytováno ze strany pojišťovny (státu) protiplnění. Jinými slovy, v letech, v nichž nejsou odvody započítávány, se stávající systém spíše blíží daňovému systému. V této souvislosti jsme ostatně již v médiích zaznamenali úvahy některých politiků, které nevyklučují zavedení tzv. penzijní daně.

S ohledem na výše uvedené zůstává otázkou, jakým způsobem politici k reformě důchodového systému přikročí. Obzvláště zajímavým se budoucí vývoj na poli českého důchodového systému může jevit zahraničním manažerům a dalším zaměstnancům s vysokými příjmy, kterým v budoucnosti vznikne nárok na důchodové dávky právě z českého důchodového systému.

JUDr. Tereza Erényi

Mgr. Nina Studentová

[PRK Partners s.r.o. advokátní kancelář](#)

Jáchymova 2
110 00 PRAHA 1

Tel.: +420 - 221 430 111

Fax: +420 - 224 235 450

e-mail: office@prkpartners.com

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Nepravomocné povolení stavby a změna územního plánu](#)
- [Letiště a letecké stavby](#)
- [Nejvyšší správní soud vymezuje nové hranice zneužití práva u běžných nákladů na reklamu](#)
- [Limity dohledu nad výkonem znalecké činnosti](#)
- [Stavebníci získávají od roku 2026 silnější pozici v soudních sporech o povolení stavby](#)
- [Novela zákona o spotřebitelském úvěru: zásadní regulatorní přelom, který změní finanční trh i praxi poskytovatelů spotřebitelských úvěrů](#)
- [Regulace cen taxislužby v roce 2026: co se mění a jaké mají obce možnosti?](#)
- [Jaké klíčové změny přináší návrh novely stavebního zákona?](#)
- [Nový zákon o zbraních a střelivu](#)
- [Novela zákona o pyrotechnice: likvidace profesionálů namísto zmírnění negativních vlivů](#)
- [Nový zákon o zbraních - hlavní a vedlejší držitelé a změny v posuzování zdravotní způsobilosti](#)